

Nový zákon o evidenci skutečných majitelů 2021 (8. 5. 2021)

Nový zákon o evidenci skutečných majitelů 2021

K 1.6.2021 nabude účinnosti zcela nový zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů (dále „Zákon“). Ačkoliv český právní řád již evidenci skutečných majitelů zná – v současné době v režimu ustanovení § 118b a násl. zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob – bylo rozhodnuto o potřebě přijetí zcela nového právního předpisu, jímž se stal právě Zákon. Cílem Zákona je dle důvodové zprávy řádně transponovat do českého právního řádu některé nové požadavky týkající se evidování skutečných majitelů podle změnové směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU (tzv. „V. AML směrnice“).

Tzv. evidující osobě (jíž je právnická osoba, která má skutečného majitele, nebo svěrenský správce nebo osoba v obdobném postavení u zahraničního svěrenského fondu právního uspořádání) tak vzniká celá řada povinností, jako např. získávat a zaznamenávat úplné, přesné a aktuální údaje o svém skutečném majiteli, v určitých případech též zaznamenávat kroky učiněné při zjišťování skutečného majitele, uchovat údaje po stanovenou dobu a především zajistit zápis svého skutečného majitele do evidence skutečných majitelů.

Jak se skutečný majitel určuje? Zákon zavádí vlastní definici skutečného majitele, již se tedy nebude uplatňovat definice obsažená v tzv. AML zákoně. Podle Zákona je skutečným majitelem každá fyzická osoba, která je koncovým příjemcem nebo osobou s koncovým vlivem. Koncovým příjemcem je osoba, která může mít přímo nebo nepřímo prostřednictvím jiné osoby nebo právního uspořádání podstatnou část z celkového majetkového prospěchu tvořeného při činnosti nebo likvidaci právnické osoby nebo tvořeného při správě nebo zániku právního uspořádání (dále jen „prospěch“), a tento prospěch dále nepředává. Osobou s koncovým vlivem je osoba, která může bez pokynů jiného přímo nebo nepřímo uplatňovat rozhodující vliv v právnické osobě nebo na správu právního uspořádání. Zákon zavádí celou řadu domněnek či indikátorů, které určují, v jakých situacích jde o koncového příjemce nebo osobu s koncovým vlivem, zpravidla se vychází z kvalifikované hranice podílu na prospěchu (zejm. zisku) či na hlasovacích právech, a to jak přímého, tak nepřímého. Zákon též zavádí pravidla výpočtu pro případ tzv. řetězení či větvení. Specifická pravidla určování skutečného majitele pak platí pro fundace, ústav, obecně prospěšnou společnost i tzv. právní uspořádání.

Pro určité případy (např. nelze-li žádného skutečného majitele určit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze po evidující osobě rozumně požadovat) Zákon zavádí domněnku, že skutečným majitelem je každá osoba ve vrcholném vedení korporace (příčemž definici takové osoby opět obsahuje Zákon). Novým pravidlem je, že je-li osobou s koncovým vlivem právnická osoba, jejíž skutečný majitel je určen podle § 5 odstavce 1 nebo 2, platí, že každá osoba v jejím vrcholném vedení je také skutečným majitelem všech korporací v jí podřízené struktuře vztahů.

Evidence skutečných majitelů (ESM) je informačním systémem veřejné správy, jehož správcem je Ministerstvo spravedlnosti, ESM vede soud, který je příslušný k řízení o zápisu. Zápis do ESM lze provést přes soud nebo přes notáře. Nově bude ESM částečně přístupná veřejnosti (bude možné získat částečný výpis), a to zdarma na internetu. Nová evidence navazuje na původní evidenci zřízenou dle zákona o veřejných rejstřících.

Zákon zavádí též tzv. automatický průpis. Pouze v přesně Zákonem vymezených případech nebude nutné, aby evidující osoba podala návrh na zápis svého skutečného majitele, protože ten bude automaticky propán do ESM na základě informací obsažených ve veřejných rejstřících, např. v obchodním rejstříku.

Lze tedy doporučit, aby každá evidující osoba nejprve zkontrolovala, zda již dle současné právní úpravy svého skutečného majitele do stávající evidence zapsala, zkontrolovala, zda tento zápis ob stojí i v kontextu nové právní úpravy, případně si ověřila, zda se na ni bude aplikovat tzv. automatický průpis, přičemž podle výsledku tohoto posouzení bude možné doporučit další vhodný postup vč. časových aspektů, v nichž je vhodné podniknout příslušné kroky.

Je třeba zdůraznit, že Zákon zavádí oproti předchozí právní úpravě přísné sankce za nedodržení stanovených povinností (namátkou lze zmínit nevymahatelnost práv a povinností z právního jednání zastírajícího osobu skutečného majitele, vzniklých v době, kdy není skutečný majitel zapsán v evidenci skutečných majitelů; zákaz výplaty podílu na prospěchu, tj. vč. podílu na zisku, stanoveným osobám; zákaz výkonu hlasovacích práv stanovených osob; pokuta až 500.000,- Kč), jakož i speciální proces, tzv. řízení o nesrovnalosti.

Jsme připraveni Vám být nápomocni při řešení shora nastíněných otázek.

JUDr. Andrea Kovač Muzikářová, advokátka

Muzikář & Partners, advokátní kancelář Brno